

Programgruppen Nye Institutioner – fagre nye verden for UVM-institutionerne og DEFF?

Af Lars Kofoed Jensen, Bente Thorup Andersen og Mai Aggerbeck

De nye i DEFF

En ny programgruppe har set dagens lys i DEFF. Nye Institutioner (NI) blev etableret for at sikre en varetægt af UVM-institutionernes deltagelse i og ønsker til udviklingen i DEFF. Det er programgruppens primære opgave.

Lars Kofoed Jensen
IT Chef, Den Flerfaglige Professionshøjskole i Region Hovedstaden
kj@fredersem.dk

Bente Thorup Andersen
Bibliotekar, Nordjyllands Erhvervsakademi
bta@noea.dk

Mai Aggerbeck
Bibliotekar, VIA bibliotekerne, VIA University College
MAI@VIAUC.DK

På det overordnede plan arbejder programgruppen med synlighed, forankring og driftsmæssige løsninger ud fra tanken om den nye fagre verden for biblioteksfunktionen på de ovennævnte institutioner, som skal imødekomme et væld af såvel eksterne som interne udfordringer og omstillinger. Disse betoner behovet for nye samarbejdsrelationer mellem bibliotek og uddannelse.

I forlængelse heraf har vi i programgruppen i etableringsfasen gjort os mange overvejelser over betydningen af såvel den bibliotekspolitiske som den samfundsmæssige ramme, vi har skullet og fortsat skal arbejde indenfor; en ramme, der kan beskrives som et kontinuum mellem på den ene side de nye tendenser i samfundet, herunder de politiske krav til uddannelserne, og på den anden side den enkelte interessents behov i en lokal kontekst. Formuleringen af vore indsatsområder og konkrete projekter udspringer af disse refleksioner, der rummer spørgsmålene om, hvilke udfordringer biblioteksfunktionen står overfor i fremtiden, og hvorledes de politiske krav opleves af den enkelte.

En central forudsætning for programgruppens arbejde har på denne baggrund været at se på sammenhængen mellem NI/DEFF og virkelighedens praksis. Hvordan er institutionernes kendskab til DEFF? Hvordan kan NI/DEFF være med til at kvalificere udviklingen af biblioteksfunktionen i relation til de nye krav og tendenser, som nævnt ovenfor? En kvalitativ interviewundersøgelse i foråret 2008 har leveret svarene på blandt andre disse spørgsmål. Denne undersøgelse skal på længere sigt danne udgangspunkt for udviklingen af en kommunikationsstrategi i DEFF-regi.

Endelig er det karakteristisk for alle vore projekter, at vi tænker dem ind i forhold til videnstyring på såvel det politiske, det organisatoriske som det praktiske plan. Vores begrundelse for

denne tilgang beror på den opfattelse, at enhver forandring af praksis med implementering for øje forudsætter, at man forholder sig til disse tre niveauer.

Udvikling af en kommunikationsstrategi

Kommunikationsstrategien, der endnu er under udvikling, vil i fremtiden være et redskab, der både skal fungere som en synliggørelse og konsolidering af bibliotek og uddannelse i NI og som et redskab, DEFF kan gøre brug af for at afklare og imødekomme UVM-institutionernes forventninger og behov. Tanken med kommunikationsstrategien er således, at den vil kunne fungere som brobygger mellem NI/DEFF og vore interessenter i mere end en forstand.

Nogle af pointerne fra den kvalitative interviewundersøgelse kan vi allerede afsløre her. Væsentligt er det for det første at fremhæve parternes manglende kendskab til hinanden. Interviewundersøgelsen blotlægger således netop behovet for en bedre kommunikation mellem NI/DEFF og interessenterne. For det andet understreger flere af informanterne fra praksis, at fremtidens driftsmæssige løsninger i højere grad, end det er tilfældet i dag, bør udvikles med tanke på mennesket – det vil sige bibliotekarer, undervisere og studerende – i den lokale kontekst.

Planen er i forlængelse af ovenstående, at de fremtidige projekter i NI skal udvikles i en tættere kommunikation med interessenterne i praksis for at modsvare deres behov. Nedenfor følger et par eksempler på NI's igangværende og kommende projekter.

Projekt Libguide for de gymnasiale uddannelser – et samarbejdsprojekt mellem bibliotekarer og undervisere

Det er ikke kun projekter til hele eller halve millioner, vi beskæftiger os med; også mindre

projekter kan støtte op om programgruppens strategi- og handleplan og bringe noget konstruktivt med sig.

Inden for de gymnasiale uddannelser, HTX, HHX og STX, har man efterlyst et system ”i retning af UB-testen, men målrettet de gymnasiale elever”. Ansvar for udviklingen af elevernes informationskompetence er ifølge programgruppens opfattelse ikke en opgave, der kan løses alene af biblioteksfunktionen. Arbejdet med elevernes informationskompetence skal bredes ud og integreres i såvel den faglige undervisning som i udviklingen af elevernes studiekompetence generelt. Biblioteksfunktionen skal tættere på uddannelserne.

Projektet Libguide er et eksempel på et mindre projekt, der kan bidrage til integration mellem bibliotek og uddannelse. Det er et e-læringsprogram i informationssøgning til brug på tværs af de tre gymnasiale uddannelser.

DEFF har bevilliget støtte til et afklaringsprojekt på én af de gymnasiale uddannelser nemlig Holstebro Tekniske Gymnasium. Afklaringsprojektet løber i perioden fra maj til november 2008, og projektet skal både afprøve og evaluere selve idéen og desuden teste relevant eksisterende software. I afklaringsprojektet medvirker 4 undervisere og 2 bibliotekarer. To af underviserne bruger projektet som led i deres masteruddannelse i Kommunikation & IT.

Libguide er tænkt som et introprogram til udvikling af gymnasieelevernes informationskompetence, og skal

- Facilitere til at eleverne igennem gymnasieuddannelsen udvikler sig fra at være elever til at blive studerende. Projektet skal i forlængelse heraf implementeres på 1. semester, hvor der på de tre retninger er fokus på studieteknik.

- Stimulere elevernes fantasi og kombinations-evne – egenskaber, som er vigtige i informationsøgningssprocessen.
- Have en høj underholdningsværdi, idet det er de 16-17-årige, der er målgruppen. Tanken er at inddrage elementer fra computerspil. Der er i den sammenhæng søgt inspiration fra blandt andet UB-testen og SWIM.
- Indeholde både færdige tests og en værktøjskasse med moduler, som man frit kan sammensætte efter behov. Der skal endvidere være mulighed for helt fra bunden at udforme og udvikle egne moduler til præcis det aktuelle projekt, som eleverne arbejder med.

Libguide skal – i bedste web 2.0-ånd, fungere som en platform for videndeling for gymnasiebibliotekarer og undervisere, i og med at brugerne på tværs af uddannelser og institutioner får adgang til de opgaver, der bliver lagt ud, og dermed kan bruge, redigere og videreudvikle disse.

Med dette projekt får gymnasiebibliotekarer og undervisere forhåbentlig en hjælpende hånd – og de videregående uddannelser nogle mere informationskompetente studerende!

Projekt E-bog

Adgang til digitale undervisningsmaterialer er i vekslende grad mulig på forskellige uddannelses-typer. På mange uddannelser har de studerende adgang til relevante artikler fra internationale online tidsskriftsbaser; på andre uddannelser eksisterer undervisningsmaterialet i langt overvejende grad kun analogt. Værdien af digitalt undervisningsmateriale er stor i de situationer, hvor der arbejdes med asynkrone virtuelle undervisningsforløb/e-læring; men også i den almindelige daglige undervisning og vejledning kan man have stor gavn af digitaliseret undervisningsmateriale. Adgangen til digitaliseret materiale understøtter desuden de politiske krav til uddannelserne om at der skal være nem adgang elektroniske ressourcer.

Ét af disse projekter er e-bogslån til studerende gennem den studerendes uddannelsesbibliotek. På tre forskellige professionshøjskoler vil der i efteråret i 2008 og i foråret 2009 blive lavet et forsøg, hvor studerende 24 timer i døgnet kan låne bøger elektronisk – som i princippet altid vil være tilgængelige, uanset hvor den studerende befinder sig. De elektroniske bøger kan lånes i 7 dage, men kan først genlånes efter 30 dages karenstid. De studerende fremsøger de elektroniske bøger i bibliotekets OPAC og downloader bogen til egen computer. I forsøgsperioden vil der blive testet på materialeudvalget, som i første omgang vil omfatte hele e-bogsbasen. Senere vil kun de bøger, biblioteket køber adgang til, blive tilgængelige for de studerende. Det er ikke på noget tidspunkt muligt at printe eller copy/paste de lånte bøger.

Efter forsøgsperioden vil der blive foretaget en såvel kvantitativ som kvalitativ undersøgelse af de studerendes brug og gavn af e-bøger som supplerende studiemateriale. E-bogsleverandøren vil levere kvantitativt statistisk materiale, som sammen med en kvalitativ undersøgelse af de studerendes oplevelser af e-bogsressourcen vil danne grundlag for en forhandling med e-bogsleverandøren om den bedste model for en fremtidig national aftale om e-bogsudlån på uddannelsesbibliotekerne. DEFF har givet tilsagn til iværksættelsen af undersøgelsen.

Projekt Databrønd

Hvad er en databrønd? Databrøndens formål er at opsamle metadata for relevante nationale og internationale elektroniske publiceringer, som forskellige bibliotekssøgeportaler kan høste data fra. For brugerne vil en søgning i et biblioteks-søgesystem vise poster fra såvel den lokale (fysiske) samling som fra de elektroniske ressourcer, der er tilgængelige på det pågældende bibliotek. Brugeren vil opleve, at der ikke skal foretages opslag i flere forskellige søgesystemer, men at ét system henter data fra mange leverandører. Denne funktionalitet benævnes Integrated Search og kendes fra Det Kongelige Biblioteks Primo og Statsbiblioteks Summa.

Det konkrete projekt, der er forankret i programrådet Informationsforsyning, arbejder med at afklare mulighederne for at lave nationale databrønde for e-tidsskrifter og e-bøger, der kan anvendes som datagrundlag i forbindelse med integreret søgning. Forundersøgelsen skal for det første afklare hvilke tekniske forudsætninger, der skal være til stede, før brønden/brøndene kan etableres og for det andet, om der hos såvel leverandører som hos aftagere af data eksisterer den fornødne interesse for projektet. Databrøndsprojektet har national karakter og skal favne såvel de store forskningsbibliotekers behov for adgang til metadata som de små uddannelsesbibliotekers. Hvor en række af forskningsbibliotekerne selv kan løfte store udviklingsopgaver, er de mindre afhængige af, at leverandøren af biblioteks-systemet finder det kommercielt interessant at skabe kobling mellem det etablerede system og databrøndens data.

Afklaringsprojektet skal give bud på generiske spørgsmål om mulige datastrømme, potentielle leverandører af data og mulige fuldtekstleverancer, internationale erfaringer, licensproblematikker, bearbejdning af data og forskellige aftageres behov for dataleverancer eller høstning af data.

Projektet udmunder i en afsluttende workshop ultimo september 2008, og den endelige afrapportering forventes i oktober. NI indgår i forundersøgelsen med henblik på at varetage UVM institutionernes specifikke behov og ønsker i projektet.

På baggrund af afklaringsprojektet tages efterfølgende stilling til udbudsrunde og den egentlige udvikling af databrønden.

Projekt PURE

Professionshøjskolerne er i lighed med universiteter forpligtet til at dokumentere deres videnproduktion. Da professionshøjskolerne i den sammenhæng har et ensartet registreringsbehov er det oplagt, at man i professionshøjskolerne etablerer fællesskaber efter samme model som universiteterne. En arbejdsgruppe af bibliotekarer fra Professionshøjskolerens biblioteksfunktioner har således arbejdet på at etablere en national løsning for elektronisk distribution af professionshøjskolerens videnproduktion. Fordelen herved er blandt andet at undgå en parallel udvikling af individuelle driftsløsninger, som måske er indbydes uforenelige.

Professionshøjskolerens rektorkollegium har accepteret at anvende denne fælles løsning, og DEFF støtter udvikling af systemet med et tilskud. Samarbejdet er nu formaliseret i en PURE-styregruppe, der har ét medlem fra hver professionshøjskole og et fælles budget.

Arbejdet med udvikling af systemet, som er baseret på PURE platformen, pågår i efteråret 2008 og i løbet af 2009 kan professionshøjskolerne implementere systemet. Når systemet er implementeret, vil institutionernes videnproduktion og forskningsresultater løbende blive uploadede til forskningsdatabasen og på den måde blive tilgængelig for interessenter i og uden for professionshøjskoleverdenen. Dette projekt bidrager på den ene side til en konsolidering af professionshøjskolerens biblioteker, og på den anden side konsolideres bibliotekets rolle i forhold til arbejdet med videnstyring og videnorganisering.

Samarbejdsrelationer og netværk

Afslutningsvist skal det nævnes, at programgruppen har indledt et formaliseret samarbejde med en række eksterne interessenter, hvor der er et klart interessefællesskab; herunder skal blandt andre nævnes VidenDanmark og ASB Knowledge Communication Lab. Programgruppens fokus på ekstern netværksudvikling beror på den idé, at disse eksterne partnere gennem videnkommunikation kan bidrage med inspiration, idéudvikling og perspektivering af programgruppens arbejde nu og i fremtidens fagre nye verden.

Du kan læse mere om programrådets aktuelle projekter, indsatsområder med videre på programrådets wiki: <https://infoshare.dtv.dk/twiki/bin/view/NyeInstitutioner/WebHome>